

Το σημερινό τεύχος της *Ουτοπίας* είναι αφιερωμένο στη μελέτη των ψυχολογικών συνεπειών της κρίσης. Η απόφαση της Συντακτικής Επιτροπής θυμίζει ένα παρόμοιο εγχείρημα, πριν από 65 χρόνια. Το 1947 είχε λήξει η Κατοχή, είχε επιβληθεί σε αγαστή σύμπτνοια και από κοινού συμφέροντος της αστικής μας τάξης και των ξένων, το καθεστώς της υποτέλειας και συνεχιζόταν η εξόντωση των αγωνιστών της Αριστεράς από το Κράτος και τους παρακρατικούς.

Ο εμφύλιος είχε ήδη αρχίσει (ουσιαστικά συνεχιζόταν) και οι μνήμες της προηγούμενης τραγικής περιόδου ήταν πάντα ζωντανές. Εκείνη την εποχή (1947), τέσσερις ψυχιάτροι: Φ. Σκούρας, Α. Κατζηδήμος, Α. Χαλούτσης και Γ. Παπαδημητρίου, δημοσίευσαν ένα βιβλίο με τίτλο: *Η ψυχοπαθολογία της πείνας, του άγχους και του φόβου* (Εκδ. Καραβία, 1947, επανέκδοση, Εκδ. Οδυσσέας, 1991). Επρόκειτο για μια σοβαρή επιστημονική μελέτη των ψυχοπαθολογικών συνεπειών της Κατοχής, της πείνας, των θανάτων από την πείνα, των εκτελέσεων, συνολικά των καταστάσεων που έζησε ο ελληνικός λαός εκείνη την περίοδο (βλ. την παρουσίαση του βιβλίου από τον Δημ. Πλουμπίδη). Δεν είναι λοιπόν τυχαίο το ότι, σχεδιάζοντας το σημερινό τεύχος, θυμηθήκαμε το βιβλίο των τεσσάρων ψυχιάτρων.

Εκείνη την εποχή η Ελλάδα βρισκόταν υπό την κατοχή των ναζί. Η πείνα, κυρίως στις πόλεις, ήταν σχεδόν καθολική και οι θάνατοι από την πείνα καθημερινό φαινόμενο. Και μαζί με την πείνα, τα μπλόκα, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, και οι μαζικές εκτελέσεις. Πώς λοιπόν η σημερινή κατάσταση μπορεί να συσχετιστεί με την περίοδο της ναζιστικής κατοχής;

Σήμερα η Ελλάδα δεν τελεί υπό καθεστώς ξένης κατοχής. Είναι, τυπικά, μια ελεύθερη χώρα. Όμως το 20% του πληθυσμού της ζει κάτω από το όριο φτώχειας. Οι άνεργοι ξεπερνούν το ένα εκατομμύριο. Τα εργατικά δικαιώματα καταργούνται βαθμιαία. Η πείνα δε έχει ακόμα πάρει μαζική μορφή, αλλά κάτω από την επίπλαστη εικόνα της ευμάρειας, κρύβεται η νέα, μαζική φτώχεια και οι αυτοκτονίες έχουν γίνει πλέον καθημερινό φαινόμενο. Τι θα απογίνουν οι άνεργοι, οι νέες εκατοντάδες χιλιάδες που απολύονται ή πρόκειται να απολυθούν; Τι θα απογίνουν οι ιδιοκτήτες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που χρεοκοπούν, και τι θα απογίνουν οι εργαζόμενοι σ' αυτές τις επιχειρήσεις; Η ανεργία, η ανασφάλεια, η φτώχεια προκαλούν αντίστοιχα αισθήματα και ψυχικές καταστάσεις.

Συνεπίκουρη έρχεται η εκποίηση του κρατικού τομέα της οικονομίας, η εντεινόμενη ύφεση, η απαισιοδοξία για ανάκαμψη και βιωσιμότητα της χώρας, παρά τα ψέματα των κυβερνώντων. Προσθέστε τη γενικότερη, παγκόσμια, δομική κρίση του καπιταλισμού, ειδικότερα την κρίση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις συνθήκες ζωής στις σημερινές πόλεις της αποξένωσης και του άγχους, γενικότερα το ζοφερό μέλλον της ανθρωπότητας, και τότε μπορείτε να εξηγήσετε τα φαινόμενα απαισιοδοξίας, άγχους, κατάθλιψης που αυξάνονται με ραγδαίο ρυθμό.

Στη ναζιστική κατοχή υπήρξε το μαζικό φαινόμενο της Αντίστασης. Η ελπίδα της απελευθέρωσης. Η οργάνωση του αγώνα εναντίον της πείνας. (Το ΕΑΜ μας έσωσε απ' την πείνα-τραγούδι εκείνης της εποχής). Η πολλαπλά οργανωμένη Αντίσταση, σχεδόν ολοκληρω-

τικά από την Αριστερά, μαζί με την ελπίδα για τη στρατιωτική συντριβή του ναζισμού, αντιροπούσαν, ως έναν βαθμό, τα φαινόμενα του φόβου και του άγχους που μελέτησαν οι τέσσερις ψυχίατροι. Σήμερα δεν έχουμε ξένη κατοχή. Η θανατική ποινή έχει καταργηθεί. Αλλά η φτώχεια, η ανεργία, η ανασφάλεια, η κατάρρευση του κράτους πρόνοιας, η έλλειψη προοπτικής προπαντός για τους νέους, δημιουργούν, με αυξανόμενη ένταση, φαινόμενα απαισιοδοξίας, άγχους, κατάθλιψης. Ακραία κατάληξη: η δραματική αύξηση των αυτοκτονιών.

Τι μπορεί λοιπόν να ελπίζουν οι μισθωτοί και τα φτωχότερα στρώματα του πληθυσμού μιας χώρας που δανειζεται συνεχώς για να πληρώνει τόκους παλαιότερων δανείων με συνένεια την αύξηση του χρέους, που η οικονομία της ακολουθεί καθοδική πορεία και που απειλείται από χρεοκοπία;

Παρά το ότι συχνά λέγεται, δεν έχουμε κατοχή, ούτε νέα κατοχή. Αλλά το ιδιότυπο νεοαποικιακό καθεστώς οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην εξαθλίωση του πληθυσμού. Πρώτη, λοιπόν, στοιχειώδης μορφή αντίστασης, η ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεγγύης. Ήδη εμφανίζονται νέες μορφές συλλογικότητας και αλληλεγγύης, μορφές αντίστασης στον κυρίαρχο αστικό ατομισμό. Επίσης οι πρώτες μορφές μαζικής πολιτικής αντίστασης με τα κινήματα των αγανακτισμένων, του δεν πληρώνω, κ.λπ. Οι μορφές αυτές, θέτοντας ευρύτερους πολιτικούς στόχους και σε αμοιβαία αλληλεπίδραση με αριστερά και ριζοσπαστικά πολιτικά μορφώματα, είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικές δυνάμεις για την ανατροπή. Εδώ βρίσκεται η ευθύνη των κομμάτων και των οργανώσεων της Αριστεράς, που, αν υπερβούν τη σημερινή πολυδιάσπαση, θα μπορέσουν, ίσως, να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ιστορικής στιγμής, συντονίζοντας το αυθόρμητο με το οργανωμένο.

Στο σημερινό τεύχος, εκτός από το αφιέρωμα, δημοσιεύονται τέσσερις μελέτες για γενικότερα θέματα, καθώς και επίκαιρα άρθρα. Στη σημερινή *Ουτοπία* παρουσιάζονται σχέδια από τις ομάδες τέχνης, των θεραπευόμενων στο 18 άνω. Η *Ουτοπία ευχαριστεί* την Κατερίνα Μάτσα και τους συνεργάτες του 18 άνω.

Εξαιτίας της καθυστέρησης των δύο τελευταίων τευχών, το επόμενο, εκατοστό τεύχος της *Ουτοπίας*, θα κυκλοφορήσει τον Οκτώβριο. Με το τεύχος αυτό η *Ουτοπία* συμπληρώνει, παρά τις γνωστές δυσκολίες, είκοσι χρόνια σταθερής παρουσίας.